

9.12 „RENDES EMBER NEM SZEMETEL!” – A SZEMÉTTŐL A HULLADÉKIG

KÉRDÉS

- Mi a különbség a szemét és a hulladék között?
- Mit jelent a zöld hulladék?

A mai fogyasztói társadalom rendkívül pazarlóan él. Rengeteg fogyasztási cikket (*elektronikai eszköz, háztartási gép, ruha, cipő, táska, kozmetikum, játék, papíráru*), élelmiszert vásárolunk, amelyeknek az előállítása, szállítása, használata, majd hulladékként történő kezelése jelentős környezeti terheléssel és költséggel jár. A gyermekeket rengeteg játék veszi körül, amelyeket egy idő után megválnak. Egymás után nőnek ki a ruhájukat, cipőjüket, amelyeket a kisebb testvérek nem biztos, hogy tudják, akarják használni. A környezeti nevelésnek fontos feladata van abban, hogy a tanulók szokásait megváltoztassa, hogy tevékenységeik során minél inkább előzzék meg a hulladék keletkezését, illetve minél kevesebb hulladék keletkezzen. (Benicsek et al. 2021, Bihariné Kerekó – Kanczler 2019, Európai Bizottság 2018, Hajnal 2010, Jakab B. (szerk.) 2016, Javna, 1993, Woodward et al. 2020, <https://www.mnb.hu/fogyasztovedelem/csaladi-zold-penzugyek/zold-gazdalkodas-otthon/vasarlas/e-hulladek-nem-mindegy-hova-kerul>, <https://www.mnb.hu/fogyasztovedelem/csaladi-zoldpenzugyek/>, <https://korforras.hu/tag/hulladekmentes/>, <https://kbka.org/>, <http://szelektalok.hu/>, <https://zoldegyetem.pte.hu/>)

A hulladékokról szóló 2012. évi CLXXXV. törvény szerinti fogalmak:

- „hulladék: bármely anyag vagy tárgy, amelytől birtokosa megválnak, megválni szándékozik vagy megválni köteles
- hulladékgazdálkodás: a hulladék gyűjtése, szállítása, kezelése, az ilyen műveletek felügyelete, a kereskedőként, közvetítőként vagy közvetítő szervezetként végzett tevékenység, a hulladékgazdálkodási létesítmények és berendezések üzemeltetése, valamint a hulladékkezelő létesítmények utógondozása
- újrafeldolgozás: olyan hasznosítási művelet, amelynek során a hulladékot terméké vagy anyaggá alakítják annak eredeti használati céljára, akár más célokra; ez magában foglalja a szerves anyagok feldolgozását, de nem tartalmazza az energetikai hasznosítást és az olyan anyaggá történő feldolgozást, amelyet feltöltési műveletek során használnak fel

- újrahazsnálat: olyan művelet, amelynek révén a hulladéknak nem minősülő terméket vagy alkatrészét újrahazsnálják arra a célra, amelyre eredetileg szolgált
- zöldhulladék: kertben, vagy kertészeti tevékenység során képződő növényi eredetű hulladék.”

Tehát a jogszabály nem különbözteti meg a szemetet és a hulladékot, de nem szinonima fogalmak:

- hulladék: még értékes lehet, valamilyen módon még felhasználható, értékesíthető, bevételt hozhat
- szemet: már értéktelen, viszont a kezelése költséges, folyamatos problémát okoz a környezetszennyező hatása

 TUJTAD?

A lakossági hulladék 1 főre jutó mennyisége a [MEKH](#) és a [KSH](#) adatai alapján 2019-ben 387 kg, 2021-ben 336 kg:

- A lakossági hulladék kb. 40%-át gyűjtik szelektíven.
- A többi lakossági hulladék kb. 60%-a kerül lerakóba, 15%-a energetikailag hasznosított hulladék lesz, 25%-ból új terméket gyártanak.

Az [Európai Unió](#) célja, hogy

- 2030-ra a települési hulladék újrahazsnálása és újrahazsnosítása elérje a 60%-ot.
- 2035-re a települési hulladék lerakásának aránya 10% alá csökkenjen.

Arra kellene törekedni, hogy a hulladékgazdálkodási piramis az ellenkező irányba változzon. Minél kisebb legyen a lerakás és az energetikai hasznosítás.

9.33 ábra A hulladékgazdálkodás elemei (<http://szelektalok.hu/> alapján saját szerkesztés)

Bár ismerjük a szemét ártalmas oldalát, mégis napjainkban állandó kihívást jelent az illegális hulladékelhelyezés növekvő mértéke. Még a jogszabályok tiltása és a kilátásba helyezett bírságok sem rendelkeznek elegendő visszatartó erővel. Bárhol (szántóföld, mező, erdő szélén, erdőben, utak mentén) lerakják illegálisan a szemetet, az építési törmeléket. Ma már tehetünk ez ellen is, applikáció segítségével bejelenthetjük az illegális lerakók helyét, ezzel segíthetjük a hatóságok munkáját.

APPLIKÁCIÓ

- Használjuk a [Hulladékradar appot!](#)
- Mindenki segíthet, hogy tisztább legyen az ország!

Számos honlap, civil kezdeményezés ad segítséget, javaslatot, hogyan csökkenthetjük a hulladék mennyiségét. Odafigyeléssel, tudatos hozzáállással jelentősen csökkenthető az otthonokban a hulladék mennyisége. Ezt a tudatos magatartást már a gyerekeknél el kell kezdeni kialakítani, és gyakoroltatni.

9.34 ábra Kukafogyókúra (www.zoldtars.hu alapján saját szerkesztés)

Rethink	Gondoljuk át, gondoljuk újra!	Gondoljuk át, valóban mire van szükségünk, tudatosan vásároljunk.
Refuse	Tudjunk nemet mondani!	Amire nincs szükségünk, azt ne vegyük meg. Ne vásároljunk egyszer használatos tárgyakat, rövidtávra tervezett dolgokat, környezetkárosító anyagokat.
Reduce	Csökkentsünk!	Mindenből csak annyit vegyünk, amennyire tényleg szükségünk van. Csökkentsük a fogyasztásunkat!
Reuse	Hasznosítsunk újra!	Amit lehet, használjunk fel újra, alakítsuk át!
Repair	Javítsuk meg!	Vigyázzunk a dolgainkra. Inkább javíttassuk meg, és ne vegyünk egyből újat!
Rehome	Találjunk neki új otthon!	Amire nincs szükségünk, azt ajándékozzuk el, cseréljük el, adjuk el, adományozzuk el.
Recycle	Gyűjtsünk szelektíven!	A szelektív hulladékgyűjtés napi rutin legyen.
Rot	Komposztáljunk!	Komposztáljuk a le bomló konyhai- és kerti hulladékot.

9.12 táblázat: 8R – A hulladékcsökkentés 8 szempontja

(<https://www.mnb.hu/fogyasztovedelem/csaladi-zold-penzugyek/zold-gazdalkodas-otthon/vasarlas/hulladekcsokkentesi-alapok> alapján saját szerkesztés)

FELADAT

- Mit jelent a [zero waste életmód](#)?

KUTASS!

- Hogyan változik meg Magyarországon a hulladékgyűjtés 2024. január 1-től?
- Mi az a [MOHU](#)?

SZELEKTÍV HULLADÉKGYŰJTÉS

A szelektív hulladékgyűjtés hatékony módja, hogy a különböző anyagú hulladékokat külön válogatva csökkentsük a hulladék mennyiségét. A leggyakrabban gyűjtött hulladékok a papír, a műanyag, az üveg, a fém. Azonban a gyűjtésnek megvannak a maga egyszerű, de fontos szabályai, amit be kell tartani: kimosva, megtisztítva, összenyomva, szétválogatva lehet a gyűjtőkbe helyezni.

- **kék kuka:** papír alapú hulladék
- **sárga kuka:** műanyag alapú hulladék
- **zöld kuka:** színes üvegek, fedél vagy kupak nélkül
- **fehér kuka:** színtelen, átlátszó üvegek fedél vagy kupak nélkül
- **szürke kuka:** fém hulladék

9.35 ábra Szelektív hulladékgyűjtő kukák: műanyag, papír, üveg, olaj (saját felvétel)

FELADAT

- Milyen típusú szelektív hulladékgyűjtő kukák vannak a lakóhelyén? Szelektív hulladékgyűjtés társasjáték segítségével gyakorolják a hulladék felismerését és szétválogatását!
- Hasonlítsuk össze, hogyan változik a hulladék mennyisége, ha ki-lapítjuk, összenyomjuk őket!

9.36 ábra Házi készítésű szelektív hulladékgyűjtő társasjáték (saját szerkesztés és felvétel)

KUTASS!

- Milyen típusú műanyagok vannak?
- Mit jelölnek a háromszögben lévő számok?
- Melyiket lehet valóban újrahasznosítani?
- Mi készül az újrahasznosított műanyagból?
- Mivel tudjuk helyettesíteni a műanyag használatát?

Vannak olyan hulladékok, amelyek nem helyezhetőek el a szelektív gyűjtőkben, ezek viszont leadhatóak:

- a hulladékudvarokban:
 - ▶ hungarocell, elektronikai hulladékok, kábelek, használt sütőolaj, elem, veszélyes hulladékok (pl.: festékek)
- a termékek forgalmazásával foglalkozó üzletekben:
 - ▶ izzó: műszaki, villamossági üzletben, barkácsboltban
 - ▶ maradék, lejárt gyógyszer: gyógyszertárban
 - ▶ elem: elemgyűjtőkben
 - ▶ tintapatron: műszaki, informatikai szaküzletben

FELADAT

- Mi a sorsa a háztartási veszélyes hulladékoknak?
- Hol lehet leadni ezeket a településen?
- Vigyük el a tanulókkal közösen a megfelelő helyre a hulladékot!

9.37 ábra Háztartási veszélyes hulladékokat felismerő gyakorlójáték (saját szerkesztés és felvétel)

ÚJRAHASZNOSÍTÁS VAGY ÚJRAHASZNÁLAT

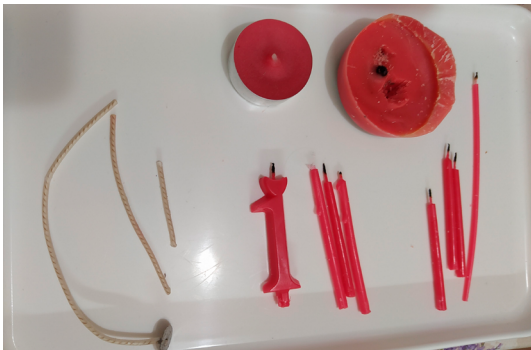
Az *újrahasználat*: a tárgy nem változik meg, tisztítás után ugyanarra vagy hasonló célra ismét felhasználható.

Az *újrahasznosítás*: a tárgyból ismét nyersanyag lesz. A szelektív gyűjtés után a hulladékot elszállítják. Az újrahasznosításuk azonban költség- és energiaigényes folyamat.

Az újrahasznosításnak számtalan lehetősége van. A technológiai megoldások mellett a kreatitásnak és a művészetnek is lehet fontos szerepe.

ÚJRAHASZNOSÍTÁS

- Hogyan lehet a különböző hulladékokat újrahasznosítani?
- Mi készülhet az újrahasznosított anyagokból?
- Hogyan készül az újrahasznosított papír!

9.38 ábra Maradékgyertyákból ajándék mécses (saját felvétel)

9.39 ábra Konzervdobozból ceruzatartó, papírdobozból játékrobot (saját felvétel)

9.40 ábra Nikola Faller szalma szobra Orfűn a [Natura Panzió és Apartmanház](#) udvarában saját felvétel)

KÉRDÉS

- Mekkora volt a saját településünkön a települési hulladék egy főre jutó mennyisége 2022-ben? [Keressünk hozzá KSH adatokat?](#)
- Mit gondol, mennyi (*hány kg*) szemetet, hulladékot termel 1 hét alatt? Mérje le! Ebből mennyit tud újrahasználni vagy újrahasznosítani?
- Tudná csökkenteni a hulladék mennyiségét?

JELES ZÖLD NAPOK

- Újrahasznosítás világnapja
- Nemzetközi nejlonzacskómentes nap
- Európai hulladékcsökkentési hét
- Takarítási Világnap
- Újrapapír napja

KÉSZÍTS PROJEKTMUNKÁT!

- Készítenek játékot vagy hasznos használati tárgyakat hulladékfelhasználásával?
- Készítsenek belőle kiállítást!
- [Készítsenek újrahasznosított papírt!](#)
- Csatlakozzanak a [TeSzedd! akcióhoz!](#)

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK

- Mi a különbség a szemet és a hulladék között?
- Melyek a hulladékgazdálkodás elemei?
- Mit jelent a szelektív hulladékgyűjtés?
- Mi a különbség az újrahasznosítás és az újrahasználat között?
- Hogyan lehet a hulladék mennyiségét csökkenteni?